

ім. Володимира Даля : наук. журнал. – Луганськ : Вид-во СХУ ім. В. Даля. – 2010. – № 12(154). – С. 125-132.

9. Кириченко О.А. Концептуальні засади формування системи економічної безпеки в умовах глобалізації / О.А. Кириченко, В.Г. Алькома // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2010. – № 12. – С. 6-18.

10. Малиновська О.Я. Фінансування цільових бюджетних програм на сучасному етапі розвитку економіки України / О.Я. Малиновська, І.О. Максимів // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.4. – С. 245-248.

Малиновская О.Я., Биляк М.И. Особенности экономической безопасности региона (на примере Львовщины)

Раскрыта сущность понятия "экономическая безопасность региона" в современных условиях. Проанализирована экономическая безопасность Львовского региона. Определено обеспечение экономической безопасности регионов в рамках региональной политики. Исследованы угрозы экономической безопасности регионов Украины. Выяснены факторы, при которых может быть достигнута максимальная экономическая безопасность региона.

Ключевые слова: экономическая безопасность региона, угрозы региону, составляющие экономической безопасности Львовского региона, регион, инфраструктура и производственный потенциал, факторы экономической безопасности.

Malinowska O. Ya, Biliak M.I. Features of economic security of region (on the example of Lviv region)

This article deals with the essence of the concept of "economic security of the region" in modern terms. Analyzed the economic security of the Lviv region. Determined how economic security of the regions provided within regional policy. Researched threats of economic security of the regions of Ukraine. The aim of the paper is to clarify the factors by which economic security of the region can achieve the maximum.

Keywords: economic security of the region, threats of the region, components of the economic security of Lviv region, region, infrastructure and production potential, factors of economic security.

УДК 65.012.8

Доц. Л.П. Стеців, канд. екон. наук –
Українська академія друкарства

**ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА:
МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ**

Шляхом узагальнення наукового доробку та за результатами власних теоретико-аналітичних досліджень доведено пріоритетність формування підсистеми фінансової безпеки кожного суб'єкта господарювання як найбільш важливої умови виживання та розвитку в сучасних реаліях ведення бізнесу в Україні. Сформовано перелік ключових зовнішніх і внутрішніх загроз й визначено методичні засади формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства, загроза, ризик, механізм управління

Постановка проблеми. В умовах кризових тенденцій розвитку світової економіки вітчизняні підприємства здійснюють свою діяльність ще й під впливом низки дестабілізуючих чинників, серед яких: швидкі зміни умов і факторів внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування, недосконалість та систематична непрогнозована зміна законодавчого поля, несумлінна конкуренція, недостатня розвиненість фінансового ринку, високий рівень фінансових ризиків, невідпрацьованість інструментарію застосування сучасних методів стимулювання

персоналу. За таких складних умов забезпечення життєздатності суб'єкта господарювання є можливим лише через створення підсистеми фінансової безпеки підприємства (ФБП), яка повинна бути спрямована на уникнення загроз, що формуються в системі зовнішнього та внутрішнього середовищ, досягнення фінансових інтересів та забезпечення необхідного для розвитку рівня безпеки.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Теоретичні засади формування та забезпечення ФБП активно досліджують у світовій та вітчизняній науковій літературі. Серед зарубіжних науковців варто виділити А. Берле, О. Вільямсона, М. Дженсена, Р. Коуза, В. Меклінга, К. Мерфі, Г. Мінза, Г. Шиназі. Здобутки російської науки представлені у працях Ю. Благова, Ш. Валітова, Д. Волкова, І. Івашковської, В. Катькала, С. Олійникова, Г. Пирогова. Протягом останніх років істотний внесок у дослідження зазначеної тематики зробили такі вітчизняні науковці, як: О. Ареф'єва, О. Барановський, Д. Баюра, І. Бланк, М. Бутко, К. Горячева, М. Єрмошенко, С. Ілляшенко, Г. Козаченко, Т. Кузенко, А. Кузнєцова, Д. Леонов, Т. Момот, В. Москаленко, В. Мунтян, М. Мурашко, О. Пластун, В. Пономарьов, Н. Сабліна, О. Терещенко, В. Шликов та ін. Однак, на наш погляд, фінансова безпека, будучи складовою системи економічної безпеки, потребує подальших досліджень внаслідок того, що вона посідає ключове місце, забезпечуючи фінансовими ресурсами досягнення ефективної стабільної діяльності та розвиток кожного суб'єкта господарювання.

Метою дослідження є обґрунтування пріоритетності удосконалення процесу управління ФБП, ідентифікація зовнішніх та внутрішніх загроз, які впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства та його конкурентоспроможність, формування методичних засад забезпечення належного рівня ФБП.

Виклад основного матеріалу. Насамперед зазначимо, що проблеми економічної безпеки підприємства, зокрема, і фінансової безпеки, як її складової, стали особливо актуальними для українського бізнесу, а відтак і представників вітчизняної економічної науки, порівняно недавно. Чинником виникнення та постійного посилення уваги до цих проблем є трансформаційна криза української економіки, яка охопила всі сфери і стала істотною перешкодою на шляху забезпечення сталого розвитку економіки та суспільства.

Для доведення пріоритетності наукових досліджень у сфері ФБП скористаємося даними Державного комітету статистики України [9], взявши до уваги лише два критерії: динаміку кількості підприємств (рис. 1) та фінансові результати їх діяльності (рис. 2).

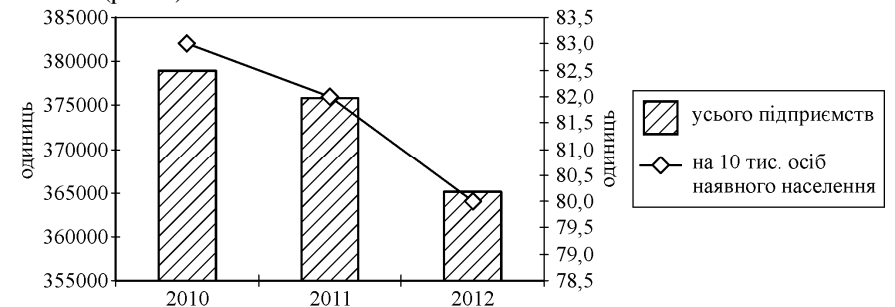

Рис. 1. Динаміка кількості підприємств

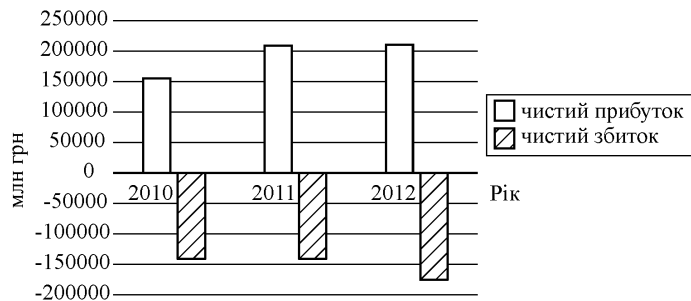

Рис. 2. Фінансові результати діяльності підприємств

Хоча період 2010-2012 рр. вважають "посткризовим", статистичні дані засвідчують, що кількість підприємств має тенденцію до зменшення в абсолютному виразі (порівняно із попереднім періодом): у 2010 р. на 0,82 %, та у 2012 р. на 2,86 %, а також у розрахунку на 10 тис. осіб населення – з 83 у 2010-му до 80 у 2012-му, що чітко вказує на зменшення підприємницької активності під дією певних негативних чинників.

Якщо взяти до уваги фінансові результати діяльності підприємств, то частка збиткових у досліджуваному періоді має тенденцію до зниження: у 2010 р. – 42,7 %, 2011 р. – 36,5 %, 2012-37,0 %, але динаміка фінансового результату (сальдо) не є однозначною (млн грн): у 2010 р. – 13906,1; 2011 р. – 67797,9; 2012 р. – 35067,3.

Узагальнюючи, потрібно наголосити, що, внаслідок існування прямого взаємозв'язку, фінансова безпека підприємства залежить від стану фінансової безпеки країни. На цей час фінансова безпека України є під загрозою, оскільки всі складові її знаходяться в незадовільному стані: банківська система України належить іноземним інвесторам; не створено єдиної податкової системи; постійною є розбалансованість державного бюджету і т.д. Все це та багато іншого створює загрозу фінансовій безпеці України, а, отже, і фінансовій безпеці підприємств, як базового елемента національної економіки.

Зважаючи на ту обставину, що ситуація в країні характеризується фінансово-економічною нестабільністю, а значна частка підприємств України є збитковими, актуальності набуває питання забезпечення необхідного для виживання та розвитку рівня ФБП.

Проведене дослідження дало змогу виявити, що на сьогодні єдиного трактування поняття фінансової безпеки не сформульовано. Водночас можна виділити два ключові підходи. Згідно з першим, прихильниками якого є І. Бланк, О. Кириченко, Ю. Кім, К. Горячева, А. Загородній та Г. Вознюк, ФБП спрямована на захист фінансових інтересів підприємства. Згідно з другим, який у своїх наукових працях обґрунтовують Л. Мельник, Н. Реверчук, Л. Донець, Н. Ващенко, О. Ареф'єва, Т. Кузенко та С. Покропивний, ФБП пов'язана із ефективним використанням ресурсів підприємства.

Спираючись на виділені підходи до трактування ФБП, можна визначити такі ключові завдання для цієї складової економічної безпеки [1-4]:

- забезпечення рівноважного та стійкого фінансового стану;
- уможливлення реалізації фінансових інтересів;

- ефективне використання наявних ресурсів;
- забезпечення високої ефективності господарської діяльності;
- уможливлення на ранніх стадіях ідентифікації загроз й ризиків та мінімізація їх впливу;
- уникнення занепаду діяльності та банкрутства.

Відповідно до визначеного переліку ключових завдань, головною метою ФБП є протистояння ризикам та загрозам, гарантування стабільності та максимально ефективного функціонування підприємства.

Згідно з висловленими міркуваннями, що забезпечення необхідного для існування рівня безпеки безпосередньо залежить від можливості підсистеми ФБП протидіяти загрозам, ми визначили сукупність зовнішніх та внутрішніх загроз, які притаманні для більшості вітчизняних підприємницьких структур. Так, до зовнішніх загроз ФБП можна віднести такі [4; 6-9]:

- низький рівень розвитку фінансового ринку та його інфраструктури;
- криза грошово-кредитної системи;
- недосконалість механізмів формування економічної політики держави;
- високі відсоткові ставки за кредитами комерційних банків;
- недосконала і нестабільна законодавча база, особливо та, що стосується оподаткування;
- політична нестабільність;
- ступінь відкритості внутрішнього ринку;
- форс-мажорні обставини (стихійні лиха, війни, масові заворушення тощо).

До внутрішніх загроз, на наш розсуд, доцільно віднести:

- низький професіоналізм працівників фінансової служби;
- невиправдано високий ступінь ризикованості фінансових операцій;
- незбалансованість грошових потоків;
- відсутність фінансової стратегії;
- диспропорція у величині дебіторської та кредиторської заборгованості;
- недостатня співпраця із банківськими структурами стосовно стабілізації джерел фінансування господарської діяльності.

Розглядаючи цей аспект забезпечення ФБП більш ретельно, потрібно акцентувати увагу на таких методичних засадах: визначенню підлягають пріоритетні фінансові інтереси та загрози, які унеможливають їх реалізацію; ідентифікувати необхідно не тільки реальні, а й потенційні загрози; захист здійснюється не лише стосовно зовнішніх, а й внутрішніх загроз; загрози фінансовим інтересам підприємства генеруються дією не всієї сукупності факторів, що впливають на здійснення його фінансової діяльності, а лише окремих, які деструктивно впливають і потребують ідентифікації; серед усіх ідентифікованих загроз особливу увагу в підсистемі ФБП необхідно акцентувати на найбільш істотних, реалізація яких, зокрема, може спричинити кризовий стан та банкрутство.

Забезпечення ФБП є можливим завдяки формуванню відповідного механізму, що становить систему організаційних, фінансових та правових засобів впливу, які мають за мету своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз. Відповідно до цього механізму, ФБП повинен:

- забезпечити фінансову стійкість, платоспроможність, ліквідність та достатню фінансову незалежність підприємства у короткостроковій та довгостроковій перспективі;

- забезпечити оптимальне залучення та ефективне використання фінансових ресурсів;
- ідентифікувати зовнішні й внутрішні загрози та ризики та розробляти заходи для їх вчасного усунення;
- забезпечувати захищеність фінансових інтересів підприємства.

Реалізація механізму управління ФБП передбачає послідовне виконання таких взаємоузгоджених дій [5, 10]:

- ідентифікація ризиків і пов'язаних з ними потенційних загроз;
- формування переліку індикаторів ФБП та визначення їх порогових значень;
- впровадження системи діагностики та моніторингу рівня ФБП;
- контроль та оцінка ефективності дії підсистеми ФБП;
- створення необхідних умов щодо забезпечення керованості розвитку підприємства;
- створення умов для формування оптимального обсягу фінансових ресурсів із внутрішніх і зовнішніх джерел;
- підтримка фінансової стійкості й платоспроможності підприємства протягом усього періоду функціонування;
- створення умов, необхідних для забезпечення оптимального обсягу й рівня ефективності інвестицій;
- мінімізація фінансових ризиків підприємства;
- своєчасне впровадження у фінансову діяльність підприємства сучасних технологій управління та інструментарію їх забезпечення;
- ефективний і швидкий вихід підприємства з фінансової кризи й ліквідація її наслідків.

Висновки. Зважаючи на складні умови ведення бізнесу, у вітчизняних підприємств існує необхідність створення системи економічної безпеки для забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно її керівництво і спеціалісти (менеджери) будуть спроможні уникнути можливих загроз та ліквідувати шкідливі наслідки впливу негативних чинників зовнішнього і внутрішнього середовища.

Досягнення необхідного для виживання і розвитку рівня економічної безпеки є можливим виключно завдяки розробленню та реалізації підсистеми ФБП, яка повинна бути адаптована до умов та специфіки діяльності певного підприємства. Саме розроблення типових механізмів управління ФБП повинно стати предметом подальших досліджень у цій сфері.

Література

1. Барановський О.І. Фінансова безпека : монографія / О.І. Барановський. – К. : Вид-во "Фенікс", 1999. – 338 с.
2. Горячева К.С. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства / К.С. Горячева // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал (укр.). – 2003. – № 9. – С. 43-49.
3. Гукова А.В., Аникина И.Д. Роль фінансової безпеки підприємства в системі його економічної безпеки / А.В. Гукова, И.Д. Аникина // Образование и общество : научн., информац.-аналит. журнал. – 2006. – № 3. – С. 98-102.
4. Єрмошенко А.М. Стівідношення основних категорій фінансової безпеки страхових організацій / А.М. Єрмошенко // Вісник Української академії банківської справи : зб. наук. праць. – 2005. – № 1. – С. 33-38.
5. Кузенко Т.Б. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / Т.Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2009. – № 1(91). – С. 98-103.

6. Кульпінські О.С. Роль фінансової безпеки України в поглибленні інтеграційних стосунків з європейськими країнами / О.С. Кульпінські // Фінансова консультація. – 2000. – № 5. – С. 34.

7. Новосядло Е.В. Система управління фінансовою безпекою фірми / Е.В. Новосядло // Своє дело и карьера. – 2006. – № 14 (от 28 мая 2006). – С. 14-16.

8. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) / под ред. Е.А. Олейникова. – М. : Изд-во "Стримба", 1997. – 288 с.

9. Статистичний щорічник України за 2012 рік / за ред. О.Г. Осауленка; Держкомстат України. – К. : Вид-во "Техніка", 2013. – 566 с.

10. Ярочкин В.И. Секьюритология – наука о безопасности жизнедеятельности / В.И. Ярочкин. – М. : Изд-во "Ось – 89", 2000. – 400 с.

Стецив Л.П. Финансовая безопасность предприятия: методические основы реализации

Путем обобщения научных разработок и по результатам собственных теоретико-аналитических исследований, доказана приоритетность формирования подсистемы финансовой безопасности каждого субъекта хозяйствования как наиболее важного условия выживания и развития в современных реалиях ведения бизнеса в Украине. Сформирован перечень ключевых внешних и внутренних угроз и определены методические основы формирования механизма управления финансовой безопасностью предприятия.

Ключевые слова: финансовая безопасность предприятия, угроза, риск, механизм управления

Stetsiv L.P. Financial security company: methodological principles of implementation

In an article by summarizing scientific results and the results of their theoretical and analytical studies proved the priority of forming subsystem financial security of each entity as the most important condition for the survival and development in the modern realities of doing business in Ukraine. Formed list of key external and internal threats and Methodical bases of formation mechanism of management of financial security.

Keywords: financial security company, threat, risk management mechanism.

УДК 336.71.7.9

Проф. О.І. Копилюк, канд. екон. наук;
аспір. М.П. Заяць – Львівська КА

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ Й ФУНКЦІОНУВАННЯ САНАЦІЙНОГО БАНКУ В УКРАЇНІ

Розглянуто організаційно-економічні особливості створення та функціонування санацийного банку в Україні, переваги і недоліки його діяльності. Розроблено рекомендації щодо регулювання проблемної заборгованості банківських установ через санацийний банк із врахуванням зарубіжного досвіду.

Ключові слова: санацийний банк, брідж-банк, госпітальний банк, проблемна заборгованість, рекапіталізація.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку багатьох банківських установ України супроводжується погіршенням якості активів і зниженням показників прибутковості та ефективності їх діяльності. Основним чинником погіршення стабільності діяльності банків, їх фінансової сталості та спричинення більшості банківських банкрутств є проблемна заборгованість установ за кредитами. Виникнення значних обсягів проблемної заборгованості супроводжується зниженням ліквідності активів банківських установ, погіршенням якості кредитного портфеля та негативним впливом на вартість кредитних ресурсів для корпоративних і роздрібних клієнтів. Існує безліч стратегій і методів, які застосовуються для управлін-